

### Üresedő strandok a Velencei-tónál

Fél évszázada a Velencei-tó még egy túlnyomó részben náddal borított vízfelület volt. Az elmocsarasodó mederben még a nyílt vízfoltok alját is vastag iszapréteg borította, a tó egész területén buján tenyészett a békalencse, a hínár, valamint a különféle moszatok és algák. Amikor a 60-as évek közepén egy gyermektábor lakójaként két hétig nyaraltam Gárdonyban, a strand csupán egy néhányszor tíz méteres szabad vízfelület volt a nádasok között, a már akkor is üdülőterületként számon tartott Velencei-tó pedig nyaralóhely helyett inkább ingoványra emlékeztetett.

Aztán a 70-es években az emberi beavatkozás döntő változást hozott a tó állapotában. Nagyszabású munkák indultak be az előrehaladott eutrofizálódás visszajára fordítása, a tó üdülőterületként való megmentése érdekében. Éveken keresztül kotorták az iszapot, irtották a bűzös, előregedett nádasokat, rendezték a partvonalat és csatornázták a környező települések lakóházait, üdülőépületeit. A kikotort iszaptól két szigetet is létrehoztak a tavon, a vízszintingadozás elfogadható szinten tartását pedig a Zámolynál és Pátkánál épített tározókkal kívánták megoldani.

Mindezen beavatkozások következményeként megszűnt a Velencei-tó lápvilág jellege, és kialakult egy nádasokkal tarkított, nagyméretű szabad vízfelület. Jelenleg a tó felszínének kétharmada nyílt víz, míg a nádasok csak egyharmad részt tesznek ki. Csupán a tó nyugati részében található madárrezervátum területét borítja csatornákkal szabdalta, összefüggő nádas. A megváltozott feltételek kiváló lehetőséget biztosítottak a fürdőzésre, horgászásra, valamint a vitorlázásra és más vízi sportok művelésére. Bőséggel álltak rendelkezésre kiadó szobák is, és a szálláshelyeket az átlagkeresetű emberek is meg tudták fizetni. A 70-es évek végére, a 80-as évek elejére a Velencei-tó népszerűsége már a Balatonéval vetekedett.

Akkoriban gyakori vendég voltam a tónál, és pályakezdő fiatalként sem okozott gondot számomra a nyaralás, illetve a hétvégi kirándulások költségeinek kifizetése. Néhány forintért már kilószámra tömhattük magunkba a sült keszeget az agárdi hajóállomás büféjében, de az éttermi árak sem voltak megfizethetetlenek. Amikor egy hétig vendégeskedtem egyik barátomnál - szülei agárdi nyaralójában - mindennap megengedhettük, hogy a Csutora étteremben vacsorázzunk, bőséges söradaggal öblítve le az ételeket.

A 80-as évek elején egyre nagyobb számban jelentek meg a Velencei-tónál a külföldiek is. A házak kerítésén több helyen is feltűnt a "zimmer frei" felirat, előbb az NDK-s és lengyel, majd a nyugati autók is feltűntek az utakon, a parkolóban. A tavat, mint a túlzsúfolt, és akkor még romló vízminőségű Balaton vetélytársát emlegették. Különösen a kánikulai napokon töltötték meg zsúfolásig a strandokat az alig több mint 40 kilométerre lévő Budapestről és a szomszédos Székesfehérvárról érkező emberek.

Egészen a 80-as és 90-es évek fordulójáig folyamatosan nőtt a Velencei-tó népszerűsége, épült és szépült a vízpart, ám ekkor egy hosszú évekig tartó aszályos időszak következett. A csapadékhiány következményeként évről évre csökkent az amúgy is sekély, mindössze 2 méter átlagmélységű tó vízszintje. Egyre inkább elmaradtak az üdülők, mivel a kiszáradást még a vízszintszabályozás céljából létrehozott tározók teljes leengedése sem tudta megakadályozni. Végső megoldásként karsztvizet vezettek a tóba, amelyen azonban csak az elkövetkezendő évek bőséges esőzéseinek következtében állt helyre az eredeti vízszint. (Néhány éve hasonló jelenség játszódott le a Balatonnál is, több száz méter széles sáv került szárazra a tómeder csekély mélységű déli partjának mentén.)

Közben én is megfeledkeztem fiatalkori nyaralásaim helyszínéről, és legfeljebb átutazóban

láttam a Velencei-tavat, de közel húsz éven át nem álltam meg a partjainál. Aztán az idei nyár egyik legforróbb kánikulai napján, szinte hirtelen jött elhatározásból látogattam meg - igaz, csupán egyetlenegy napra - a Velencei-tavat. Az első meglepetés a Kelenföldi pályaudvaron ért, ahol kiderült, hogy a tó felé egy vadonatúj, a MÁV által csupán néhány hónapja beszerzett szerelvény közlekedik. Az 1500 forintért megvásárolt retúrjeggyel egy kényelmes, légkondicionált, az állomások nevét bemondó és kiíró, graffitimentes, a hagyományos vasúti kocsik helyett inkább metróra vagy Combino villamosra emlékeztető járművel közlekedhet az utas. A vonat botrányosan lassú sebessége azonban mit sem változott. A 100 km/h-nál is gyorsabb haladásra képes járművel több mint egy óráig tartott az alig 40 km-es távolság megtétele.

Agárdon, a vasútállomás közvetlen közelében két strand is található. A szabad strand előnye az ingyenesség, de területén kevés a vízbe való lejárásat biztosító lépcső, és a víz viszonylagos mélysége miatt a kisgyermekekkel utazó családoknak nem ajánlható. A Napsugár strand viszont ideális lehetőséget biztosít a legkisebb látogatóknak is. A belépő felnőtteknek 450 Ft, gyermekeknek 300 Ft, ami elfogadható ár. (Igaz, a hétvégi napokon többet kell fizetni.) A környezet tiszta, rendezett, a gyermekek számára pedig egy sekély öböl biztosítja a veszélytelen pancsolás lehetőségét. Vannak csúszdák, mászóakák, a napozásra és az árnyékban való hűsölésre egyaránt adott a lehetőség. Lehet bérelni vízi biciklit is, félóránként 800 Ft-ért. A víz kellemesen meleg, bár kissé zavaros, de a Velencei-tavat soha nem is ajánlották a bűvárkodás kedvelőinek. A vitorlások viszont most is ugyanúgy lepik el a tavat, mint a korábbi évtizedekben, ahogy feltámad a szél, máris hajók sokasága siklik a vízzen.

Több év után felkeresve a tavat, számomra a legmegdöbbentőbb tapasztalat a nyaralók, strandolók viszonylag csekély száma volt. Amikor a kora délelőtti órákban a tóhoz érkeztem, a strandok gyakorlatilag üresek voltak, és a délutáni órákra sem lett sokkal jobb a helyzet. A látogatókkal beszélgetve az is kiderült, hogy többségük helyi lakos vagy üdülőtulajdonos. Néhány család pedig a csupán látótávolságra lévő megyeszékhelyről, Székesfehérvárról érkezett, de az ország távolabbi tájain lakó nyaralókkal - bár biztosan akadnak ilyenek is - én nem találkoztam.

Valószínű, hogy a magyar társadalom fokozódó elszegényedése elsősorban azokat a középosztálybeli embereket érinti, akik közül sokan nyaraltak a Balatonnál olcsóbb, bár hasonló élményeket nyújtó Velencei-tónál. Míg a gazdagok számára a Balaton még ma is jelentős vonzóerővel bír, a szerényebb lehetőségeket kínáló Velencei-tó hagyományos látogatói közül egyre kevesebben képesek megfizetni a nyaralás emelkedő költségeit.

Bizonyára más okokkal magyarázható, de szembetűnő a külföldiek szinte teljes hiánya is. Két évtizede még német, holland, osztrák és olasz rendszámú autók sokaságát láttam a tónál, most viszont egyetlen külföldi rendszámú gépkocsi sem került a szemem elé. Idegen beszédet a strandon sem igen lehetett hallani, a kínai kivételével, ám az ázsiai fürdőzők bizonyára nem is turisták voltak, hanem helyben letelepedő kereskedők.

Az, hogy a Balatonnál nyugodtabb, falusiasabb pihenést biztosító, de több tekintetben is kiváló adottságú üdülőtérületről elmaradtak a külföldi vendégek, nyilvánvalóan a turisztikai országpropaganda gyengeségeire utal, ami elsősorban kormányzati felelősség. A 70-es években sok milliárd forint közpénzből tették élő tóvá a korábbi ingoványt. Ennek az értéknek a kihasználatlansága pedig nagyfokú felelőtlenség.

Persze a Velencei-tónak elsődlegesen a magyar turisztikát, a belföldi üdülést kellene szolgálnia, aminek elengedhetetlen feltétele a fizetőképes kereslet. Márpedig a tóparti büfék árait a relatív olcsóság ellenére is egyre kevesebben képesek megfizetni. Egy tál étel - például pörkölt vagy

halászlé - kb. ezer forintba kerül. A sör ára 200 forintnál kezdődik, de 500 felett is kapható. A szerényebb étellel megelégedőknek is viszonylag mélyen kell belenyúlniuk a pénztárcájukba, hiszen egy pár virsli 250, a hozzá való szelet kenyér pedig 30 forint, egy fél cső kukoricáért 200-at kérnek, míg a sajtos-tejfölös lángos 400 forint. A cukros palacsinta darabját viszont már 100 forintért is megkaphatja a kispénzű vásárló. Ezek persze csak a különféle bódékban, büfékben kért árak, az éttermi költségek ezek többszörösét teszik ki.

Távozóban, a vonat ablakából kinézve még láttam, hogy komoly, a kilátást jelentősen zavaró építkezések is folynak a tónál. Velence állomás mellett például toronydarukkal építenek fel sokemeletes betontömböket. Nyilvánvaló, hogy vannak, akiknek megéri a tópart beépítése, ám a nagyméretű szállodáknak vagy lakóparkoknak nem lehet helyük a Velencei-tónál, mert tájidegenek. A tó környékén azt a falusias üdülőjelleget kéne megőrizni, ami a térség turisztikai értékét jelenti, és amit a Balatonnál már többnyire tönkretettek.

Varga Imre